

(Fortsættelse 56):

2. OKTOBER 1943: AKTIONEN MOD DE DANSKE JØDER

Men hvad de officielle og legale aviser ikke kunne fortælle deres læsere på grund af nazistisk tysk pressezensur, det kunne de illegale blade til gengæld, med det endnu teknisk primitive, dupliserede "Information" i spidsen. Deri kunne man læse en detaljeret beretning om, hvad der var foregået natten mellem de, 1. og 2. oktober 1943. På grund af sagens alvor, skal det illegale blads relativt lange og fulde tekst derfor delvis gengives her:

Begivenhederne i forbindelse med Jødernes Arrestation Lørdag 2-10-43: Ved Razziaer i Nat er flere hundreder danske Jøder sammen med enkelte Emigranter og ca. 150 Kommuniste slæbt bort fra deres Hjem og ført til Skibe, der skal bringe dem sydpaa, vist nok til Polen. Razziaerne der indledtes Kl. 21 i Aftes, har omfattet hele Landet, men man har fra dansk Side endnu langt fra Klarhed over i hvilket Omfang det er lykkedes Tyskerne at faa Udbytte af deres "menneskejagt". Paa bedst informeret Sted i København anslaaer man, at der er taget ca. 1500 Jøder, og at der af de godt 7000 Medlemmer af Mosaisk Samfund er taget ca. en Trediedel.

Min kommentar: I bogen "Føreren har befale!" fortæller historikeren Bent Blüdnikow, selv jøde, at politikeren, den senere statsminister Hans Hedtoft-Hansen, hen mod slutningen af september 1943 havde opsøgt formanden for Mosaisk Trossamfund, højesteretssagfører C.B. Henriques, for at orientere denne om den forestående tyske aktion mod de danske jøder. Men Henriques havde ifølge Hedtoft affejet denne med, at han mente at der var tale om falske rygter. Blüdnikow er dog af den opfattelse, at der lå andet og mere bag Henriques' afvisning, end naivitet eller svaghed, hvilket fremgår af ovennævnte bog. Henriques gik officielt ind for stille diplomati og samarbejde med de danske myndigheder, idet han mente, at det i længden tjente jødernes sag bedst. Men derudover var han også selv engageret i illegalt arbejde i forbindelse med hjælp til jødiske flygtninge fra bl.a. Tyskland, hvilket han næppe ønskede af afsløre.]

Men personligt er det særlig navnet C. B. Henriques, der fanger opmærksomheden og associerer til den højesteretssagfører, som vi på tegnestuen i Frederiksberggade 28, 2. sal, dagligt kunne se en eller et par gange komme igennem tegnestuen fra sit kontor ovre på den anden side af etagen og til toiletterne ude ved køkkenregionen. Hvis de to personer virkelig er eller var identiske, så drejede det sig om en ca. 73-årig middelhøj, let gråhåret, lidt tæt bygget og yderst distingveret mand i ulasteligt mørkt jakkesæt. Den anden advokat, Buttenschøn, så vi faktisk aldrig noget til, måske fordi hans kontor

hørte til lejligheden på 2. sal til venstre og derfor sikkert har haft eget toilet mm.

Carl Bertel Henriques (1870-1957), søn af grosserer Benny Henriques (død 1912) og hustru Betzy Henriques, f. Bing (død 1916), blev cand. jur. 1893, overretssagfører 1897 og højesteretssagfører 1906. Han var formand for Mosaisk Trossamfund 1930-46, altså også i den korte periode, jeg så ham passere gennem tegnestuen, nemlig fra jeg kom til at arbejde dér i begyndelsen af juli 1943 og til kort før aktionen mod de danske jøder natten til den 2. oktober s.å., altså omkring tre måneder i alt. Men hvad der videre skete med C. B. Henriques efter den skæbnesvangre dag, er det ikke lykkedes mig at opstøve nogen viden om. Men han undgik formentlig at blive taget af tyskerne, for han figurerer ikke på listerne over kz-fanger i Theresienstadt, hvortil vistnok alle danske jøder blev ført og samlet.

Men som allerede sagt eller nævnt, så var jeg i min endnu barnlige uudviklethed og uvidenhed mere optaget af mine egne nære interesser og begivenheder. Til interesserne hørte et længe næret ønske om at lære at blive en god professionel tegner og animator. Og til begivenhederne hørte min konfirmationsdag, som tilfældigvis faldt den 3. oktober 1943, dagen efter, at tyskerne havde arresteret en hel del af de danske jøder og tvunget dem til en af Tysklands i offentligheden endnu ikke berygtede kz-lejre, Theresienstadt i Böhmen.

MIN KONFIRMATION 3. OKTOBER 1943

Aktionen mod de danske jøder kendte jeg på det her omtalte tidspunkt ikke noget til, og blev heller ikke omtalt, for min og min families opmærksomhed var udelukkende optaget af den forestående konfirmation. Til den mere praktiske forberedelse af min konfirmation hørte især køb af nyt tøj, først og fremmest et sort jakkesæt – sort var dengang obligatorisk eller tradition for konfirmander af hankøn. Desuden blev der anskaffet ny hvid skjorte, sort slips og nye sorte sko, og med denne udrustning var de personlige materielle forudsætninger, for at møde op i kirken og bekræfte den dåb, som man – eller i hvert fald jeg - heller ikke havde bedt om.

I forvejen havde mine forældre sørget for at gøre de indkøb af mad- og drikkevarer, som hørte sig til ved sådan en 'højtidelig' lejlighed. Selv havde jeg jo den – betingede – glæde at have bidraget med en del kontanter, så at jeg havde betalt konfirmationstøjet og desuden også en del af maden. Hellere havde jeg dog set, at pengene havde været til min egen rådighed og disposition, men når det nu skulle være, var det også i orden at de skulle bidrage til en hyggelig familiefest.

Gæsterne var følgende: Farmor, derimod ikke bedstefar, men af hvilken grund husker jeg ikke, mormor, morfar, Dennis, mine tre mostre, Lilly, Gudrun og Ditte, samt deres respektive mænd eller kærester, henholdsvis Walther og Volmer, sidstnævnte kaldet "Bubbi", mens Ditte for tiden var 'mageløs'. Hun var for øvrigt kommet ud til os tidligt den dag, dels for at tage imod, hvis der skulle komme telegrammer eller blomster, og dels for at holde gamle og dårligt gående farmor med selskab, medens vi andre var i kirken. Min kære onkel Thorkild, min families gode 'engel' og hans daværende kæreste, som hed Erna lige som mor. Endelig var fars svigerinde Valborg også med. Hendes mand, Theodor, var jo død et par år tidligere, så han var lovligt forhindret. Derimod husker jeg ikke, hvorfor Valborgs tre døtre, Esther, Elly og Ulla, ikke var blandt gæsterne. Mærkværdigvis var min kære tante Alma, onkel Johannes og fætter Børge heller ikke med til min konfirmation, og heller ikke i deres tilfælde husker eller ved jeg, hvad der kan have været grunden. Den øvrige familie på Lolland havde vi ikke så tætte relationer til og så i reglen kun denne, når vi var på besøg hos farmor og bedstefar.

Men med far, mor, Benny, Bent, Lizzie og mig selv, deltog i alt 18 personer i min konfirmationsfest. Det var dog kun mine forældre og søskende, og mormor og Dennis, der var med i kirken, morfar ønskede ikke at have med det "religiøse svindel" at gøre, så han blev hjemme. Farmor var om eftermiddagen dagen før ankommet med toget fra Lolland, men da hun var dårligt til bens, valgte hun at blive hjemme og holde Ditte med selskab. Mormor og fætter Dennis stødte til os i kirken, medens resten af familien, inklusive morfar, først ankom til vores hjem senere på dagen.

I øvrigt husker jeg ikke særlig meget fra selve den kirkelige højtidelighed, faktisk kun, at regnet fra alteret stod konfirmationspigerne i venstre side af kirkerummet og ud for hver sin bænkerække, hvor de respektive familier var placeret. Konfirmationsdrengene stod til højre i kirken og ud for hver sin bænkerække, hvor deres respektive familier havde plads. Selv stod jeg ud for bænkerække nr. 3, regnet fra alteret, hvorfor min familie også sad bænket der. Det betød dog ikke, at vi konfirmander stod op hele tiden, for til at begynde med sad vi hver især yderst på den bæk, vores familie var placeret på. Vi skulle først rejse os og stille os ude for enden af bænkerækken, lige før præsten gik ned langs bænkerækkerne og standsede ud for hver konfirmand, for at høre denne i trosbekendelsen. Og selvfølgelig svarede alle konfirmanderne uden undtagelse "ja!" til, at vi troede på Gud Fader, den almægtige, Himmelens og Jordens skaber osv.", men for de flestes vedkommende formentlig uden at forstå ret meget af indholdet eller dybden i trosbekendelsen.

Herover ses Hellig Kors Kirke, som den så ud i august 2008. Den ligger på hjørnet af Kapelvej, som ses i forgrunden, og Hans Tavsgade på sin vestlige side (til venstre). Kirkens tårn og hovedindgang ligger mod øst og alteret mod nord. Menighedshuset, hvor vi 14-årige drenge og piger gik til konfirmationsforberedelse, er beliggende bag ved selve kirkebygningen, hvilket vil sige bag dennes nordlige ende. – Foto: © 2008 Harry Rasmussen.

Men jeg kan naturligvis bedst tale for mig selv, og jeg må sige, at jeg dengang ikke forstod de svære ord og begreber i den lutherske trosbekendelse. Det havde været noget andet de gange, hvor mine konfirmationskammerater og jeg gik til konfirmationsforberedelse hver tirsdag hos præsten. Da handlede det mere om Jesu liv og lære, som jeg fandt betydeligt mere interessant, end om at "forsage Satan og alle hans gerninger". Jeg forholdt mig allerede da meget skeptisk overfor eksistensen af en skikkelse som djævelen, der nærmest blev opfattet som en overdimensioneret person, i lighed med, hvad der var den almindelige opfattelse af den almægtige Gud. Det med treenigheden, Faderen, Sønnen og Helligånden, forstod jeg heller ikke en lyd af, og slet ikke, at Jesus Kristus skulle være identisk med selveste Gud, den almægtige, Himmels og Jordens skaber. Min fornemmelse, mere end min tanke og forstand, sagde mig, at der måtte være et eller andet, der haltede i den lutherske udlægning af den kristne livs- og verdensopfattelse.

Nå, men jeg svarede alligevel pligtskyldigst "ja!" til præstens salvesfulde spørgsmål, om jeg troede på trosbekendelsens enkelte elementer, med det resultat, at jeg følte mig som lidt af en snyder eller forbryder, og det gav mig dårlig samvittighed. Bedre blev det ikke af, at vi konfirmander og disses pårørende blev opfordret til at gå til alters. Også det gjorde jeg hovedsagelig, for ikke at skille mig ud fra mine kammerater. Det var dog alligevel lidt af en oplevelse at lægge sig på knæ på den halvbueformede, fløjlsbetrukne bedeskammel foran alteret og drikke en slurk altervin og få et knastørt stykke alterbrød i munden og få Guds, præstens og kirkens velsignelse. Men jeg havde svært ved at forene en så banal handling med henholdsvis Jesu blod og legeme. Så vidt jeg erindrer, var mormor og fætter Dennis, de eneste af min familie, der den dag gik til alters. Som tidligere omtalt, var min kære mormor også den eneste i familien, der var religiøs kristen, og hun havde opdraget sin plejesøn, min kære fætter Dennis, i den samme tro og ånd. Så han forstod selvfølgelig ikke min manglende tro og modstand imod konfirmationen, som jo betød en bekræftelse af barnedåben.

Hellig Kors Kirkes apsis med det smukke alterparti og det cirkelformede altergangsskammel, kaldet "knæfaldet". Foto: Desværre ukendt kilde, men billedet er hentet på internettet.

Beklageligvis erindrer jeg ikke, om vi konfirmander ønskede hinanden tillykke efter at den kirkelige handling var til ende, men det mener jeg ikke, at vi eller man gjorde dengang. Og vi gav i hvert fald ikke hinanden gaver eller sendte lykønsningstelegrammer, sådan som det senere er blevet skik og brug blandt konfirmander her i Danmark. Det var kun den del af familien, som ikke var med til festen, og desuden de nærmeste venner og bekendte, der sendte lykønsningstelegrammer. Så vidt jeg husker, var der godt nok noget, der hed

andendagsgilde dengang, men jeg selv hverken holdt eller deltog i et sådant. Måske fandt det sted i bedrestillede kredse, men i hvert fald og i reglen ikke i de arbejderkredse, jeg kendte, og da slet ikke i min økonomisk set ikke særlig godt stillede familie. For mit eget vedkommende gjaldt det i øvrigt også om at få hele halløjjet omkring konfirmationen overstået hurtigst muligt, så at jeg atter kunne komme tilbage til det arbejde, jeg faktisk nok elskede højere end noget andet i verden.

Farmor var som en sjældenhed kommet herind til København helt fra Majbølle. Det var dengang en togrejse, der med nødvendigt togskifte i Nykøbing F, varede i alt omkring 6 stive timer fra hun tog hjemmefra og til at hun befandt sig hjemme hos os. Farmor skulle selvfølgelig overnatte hos os og i øvrigt blive et par dage, så hun sov inde på mit værelse, hvilket samtidig betød, at hun kunne gå i seng, når hun blev træt eller det passede hende. Selv sov jeg undtagelsesvis på sofaen i stuen, hvilket betød, at jeg i hvert fald ikke kunne gå til sengs, før tidligst efter at gæsterne var gået.

Mens vi var i kirken blev moster Ditte i lejligheden, dels for at tage imod, hvad der eventuelt måtte komme af telegrammer, blomster og gaver, og dels for at holde farmor med selskab. Da vi var kommet hjem fra kirken lå der faktisk en hel del lykønskningstelegrammer fra familien, også fra den, som ikke deltog i konfirmationsfesten. I de fleste af telegrammerne lå der penge, i reglen en 100-kroneseddel i hver, hvilket jo var mange penge dengang. Der var også blevet sendt nogle få blomsterbuketter, som jo krævede at blive stillet i vand straks, alt sammen noget Ditte sørgede for, lige som hun havde lavet kaffe og stillet noget smørrebrød frem til os, der kom fra kirken. For som min kære morfar lejlighedsvis sagde: "Uden mad og drikke, duer helten ikke!" – Og jeg var jo "helten" denne dag, men i øvrigt ikke særlig sulten af bar spænding. Mine tanker kredsede mere om, hvornår jeg skulle åbne telegrammerne og se de i øvrigt få gaver, jeg havde fået.

Men inden jeg fortsætter denne beretning, vil jeg i øvrigt gerne indskyde og tilføje, at det ikke var religionen og slet ikke de bibelske fortællinger som sådan, jeg havde noget imod eller var indifferent overfor, tværtimod. Som skoledreng vidste jeg ikke noget bedre, end at høre om Jesu liv og lære, sådan som vi hørte om det i religionstimerne. Disse fortællinger stod lyslevende for min fantasi, men jeg kunne faktisk ikke forbinde dem med de udlægninger og forklaringer, kirken og præsten gav.

I forbindelse med den forestående konfirmation, havde det forståeligt nok især glædet mor, at min ugeløn nu var steget til så vidt jeg husker 50 kr. om ugen. Det lyder ikke af meget i dag, men dengang var det for penge at regne. Jeg beholdt selv kun 20 kr. til eget personligt forbrug, resten, de 30 kr., var på

forhånd blevet sparet op til konfirmationen. Hvor meget den kostede og hvor meget jeg selv betalte af "gildet", husker jeg ikke, men jeg vil for resten antage, at både mine morforældre og farforældre må have havde spædet til pengekassen, for begge parter sad betydeligt bedre i det økonomisk, end mine forældre gjorde med os 4 børn at forsørge på den hårdt fortjente løn, far som havnearbejder kunne tjene. Han var ikke fastansat, men kun daglejer, som det hed, hvilket betød, at han tidlig morgen skulle møde frem på havnearbejdernes mødested i havnen og håbe på at blive en af de heldige, der var arbejde til den dag. Der var mange fremmødte, ofte flere, end der var brug for, og det hændte da også engang imellem, at der ikke var arbejde at få for far. Han måtte derfor trække på arbejdsløshedskassen, hvor han i lighed med de andre arbejdsløse kolleger fik et stempel i fagforeningsbogen og - så vidt jeg husker - udbetalt 12 kr. pr. arbejdsledig dag. Det vil sige 6 x 12 kr. = 72 kr. for en uges ledighed. Men selvom det var for penge at regne dengang, så skulle der jo også meget til med en familie på 3 voksne og 4 børn. Alligevel blev der penge til at holde min konfirmation for.

De fleste af de 12 kr., far tjente pr. dag, gik til husholdningen hjemme, selv brugte han kun et mindre beløb af pengene, fortrinsvis til pibetobak eller sjældnere cigaretter. Far var moderat ryger, lige som han til daglig heller ikke drak bajere, sådan som det var meget almindeligt blandt arbejdere, og især blandt arbejdere med hårdt og beskidt arbejde, ofte med overarbejde, fordi et skib skulle losses hurtigst muligt, så at arbejdstiden blev længere end de dengang normale 9 timer. Men at være kulleemper hørte til de mere hårde og beskidte former for beskæftigelse, og alligevel hørte vi aldrig far beklage sig, i hvert fald ikke, medens vi børn hørte på det.

I det hele taget var far et nøjsomt menneske, som ikke stillede store krav til tilværelsen og som heller ikke forventede sig noget ekstraordinært af den. For ham drejede det sig primært om at være i stand til at passe sit arbejde, så han kunne forsørge sin lille familie og i øvrigt nyde de få adspredelser og fornøjelser, der krydsede hans vej. Han var grundlæggende en arbejdsom, pligtopfyldende og trofast natur, som bestræbte sig på at være og forblive, hvad han selv forstod ved at være et ordentligt menneske, hvis praktiske hjælp man altid kunne regne med og stole på.

MIN KONFIRMATIONSFEST

Noget af det, der gjorde min konfirmation ret speciel, var det, at personalet på tegnestuen i Frederiksberggade i den anledning havde sendt mig et helt specielt og hjemmegjort 'telegram' på svært pergament i folioformat, samt et pengebeløb, hvis størrelse formentlig var en 500-kroneseddel, som dengang

var en hel formue. I telegrammet stod der følgende tekst, som var forfattet af Torben Strandgaard og håndskrevet af Finn Rosenberg:

EN HILSEN FRA OS TEGNERE OG FARVEPIGER
TIL LILLE "DISNEY" PAA DEN STORE DAG
VELKOMMEN BLANDT DE VOKSNES TEGNERIER
DU BLIVER NOK SMADDERGOD I DETTE FAG
MED STIFTER PAA STOLE DU ALDRIG ER KARRIG
DE FAAR VEL EN ENDE NAAR DU BLIVER HR. HARRY.

Herover ses det lykønskningstelegram i anledning af min konfirmation, som jeg modtog fra mine kolleger på tegnestuen i Frederiksberggade. Telegrammet er af svær pergament og indeholder foruden lykønskningen på vers også en del underskrifter og tegnede vignetter. Telegrammet er beskrevet nærmere i hovedteksten. - © 1943 tilhører Harry Rasmussen.

På dokumentet var der 25 underskrivere, og 11 af disse havde hver tegnet en lille vignette. Underskriverne var i den rækkefølge, hvori de var skrevet, følgende: Mogens Mogensen, Bodil Rønnow, Birthe Pedersen, Helge Hau (havus), Torben Strandgaard (Graham), Allan Johnsen, Frede Henning Dixner (Septimus Dix), Anne Lise Clausen, Jytte Claudi, Arne Jørgensen (Jømme), Børge Hamberg, Preben Dorsch (Dorst), Karen Bech, Ea Johnsen, Bjørn Frank Jensen (Bjørn),

Peter Toubro, Finn Rosenberg, Henning Pade, Mona Irlind, Henny Hynne, Pat Bjørn, Jenny Holmqvist, Kaj Johnsen, Alice Kjærsgaard og Otto Jacobsen (OJ). Følgende af underskriverne havde samtidig tegnet hver sin lille vignet: Mogens Mogensen, Bodil Rønnow, Helge Hau, Frede Henning Dixner, Arne "Jømme" Jørgensen, Børge Hamberg, Bjørn Frank Jensen, Finn Rosenberg, Kaj Johnsen og Otto Jacobsen.

Det med, at jeg med "stifter på stole aldrig var karrig", hang sammen med, at jeg i min endnu barnagtige kådhed et par gange havde muntret mig med at anbringe en tegnestift på en af kollegernes stole, hvilket de dog hver især tog ganske pænt og som udtryk for, at jeg stadig var en stor skoledreng. Det var jeg unægtelig også, for jeg vidste godt inderst inde, at der endnu ville være meget for mig at lære, både om faget tegnefilm og i særdeleshed om livet og tilværelsen i øvrigt.

Men desværre husker jeg ikke længere, hvad jeg fik i samlet pengebeløb, men formentlig alt i alt godt og vel omkring et tusinde og fem hundrede kroner, et formidabelt beløb dengang. Af deciderede gaver husker jeg ikke, om jeg overhovedet fik nogen, men det har jeg sikkert gjort. Mor og fars gave til mig var selve konfirmationsfesten, som jo kostede en del at stable på benene, for at kunne beværte de forholdsvis mange gæster. Jeg erindrer heller ikke længere, hvad jeg fik af mine morforældre og farmor, men så vidt jeg husker, var det penge, hvilket også var tilfældet fra den øvrige familie. Men under alle omstændigheder var jeg mere end glad og tilfreds, især fordi jeg slet ikke havde ventet mig noget særligt, hverken af selve festen eller af gaver.

For resten husker jeg heller ikke, hvad middagen bestod af, men gætter på at det enten har været flæskesteg eller snarere Hamburgerryg med alt tilbehør. Forretten har været en eller anden suppe, og efterretten bestod formentlig af islagkage, for jeg var en stor ynder af alt, hvad der smagte af is og lignende. Der var i øvrigt trangt i den lille stue med alle gæsterne.

Min konfirmationsfest kom til at strække sig langt ind over midnat og til næste morgen, delvis, fordi gæsterne ikke havde lyst til at gå, og delvis, fordi der var udgangsforbud, så de enten havde været nødt til at gå før udgangsforbuddet trådte i kraft kl. 23 eller var nødt til at blive til næste morgen, hvor det igen var tilladt at bevæge sig udenfor. Mine gæster valgte at blive. Hvem de ærede gæster var, vil man kunne se af det efterfølgende foto, som en professionelfotograf fra Dansk Billed Central kom og optog. Bag ved personerne i billedets baggrund ses stuens eneste vindue, og bag gardinerne får man et glimt af det sorte mørklægningsgardin, på hvilket jeg med farvekridt har tegnet et landskab, for at pynte på den store kedelige sorte flade.

På dette foto fra min konfirmationsfest søndag den 3. oktober 1943, som er optaget i vores stue, ses fra venstre i forreste række siddende på gulvet mine to brødre Bent og Benny. Siddende fra venstre i anden række ses min mormor, min mor med søster, den da godt 2-årige Lizzie stående foran, idet hun kigger benovet op på sin storebror, mig altså, som sidder som dyden i midten. Til højre for mig sidder far og farmor. I den næstøverste række står fra venstre min moster Lilly, morfar, onkel Thorkilds daværende kæreste, Erna, tante Valborg, moster Gudrun og moster Ditte. I bageste række ses fra venstre moster Lillys daværende mand, Walther, Thorkild, moster Gudruns kæreste, Volmer, kaldet Bubbi, og min kære Fætter Dennis. Alle, undtagen moster Lilly, Gudrun, Bubbi, Dennis og mor og mig, ser så alvorlige ud på fotoet. Det skyldes antagelig, at de fleste mennesker dengang 'stivnede', når de blev fotograferet. – Foto: 1943 Dansk Billed Central, København.

Min konfirmationsfest sluttede som nævnt af flere grunde først hen på morgenstunden, hvor nogle var godt beduggede og trætte og andre kun trætte. En stor del af familien skulle samme vej mod Baggesensgade, hvor mormor, morfar, Dennis, Thorkild og Erna, Gudrun og Bubbi, samt moster Ditte boede. Moster Lilly og hendes mand Walther boede i Ryesgade. Hverken Gudrun eller Ditte havde børn på det tidspunkt. Tante Valborg, som skulle den modsatte vej, kørte hjem til Nordvestkvarteret med en af de første morgensporvogne. Det var for resten venligt af hende, at vise mine forældre og mig den opmærksomhed, at deltage i min konfirmationsfest. Hun, der jo var enke efter min onkel Theodor, som var død et par år tidligere, havde som tidligere omtalt tre halvstore piger, hvoraf den ældste, Esther, så vidt jeg erindrer, blev konfirmeret omkring et år før mig. Hendes konfirmationsfest havde både mine forældre og jeg deltaget i, mens mine søskende blev passet af mormor hjemme hos os. Derimod var ingen af os med til de to andre døtters, Ellys og Ullas, respektive konfirmation, men hvorfor ikke, husker jeg ikke længere.

For resten var lille Lizzie lagt i seng for længst og sov nu de uskyldiges søde søvn, til trods for larmen fra de voksne. Men Benny og Bent ville ikke gå glip af noget, så derfor holdt de ud lige så længe som de voksne, inden de godt trætte og udmattede drattede om på deres senge hen mod morgenstunden og øjeblikkeligt faldt i søvn, så mor og far måtte klæde dem af og få dem i nattøj. Selv var jeg efterhånden godt træt og ør i hovedet ovenpå en lang og begivenhedsrig dag, så jeg glædede mig til at komme til ro, også selvom jeg undtagelsesvis skulle sove på sofaen i stuen. Det var så småt ved at lysne udenfor, men det sorte og tætsiddende mørklægningsgardin sørgede for, at der var tilstrækkeligt mørkt i stuen, til at jeg kunne falde i søvn. Det var i øvrigt allerede blevet mandag, som normalt var arbejdsdag, men jeg havde selvfølgelig sørget for at få fri fra arbejde den dag, og godt det samme, for selvom jeg var meget entusiastisk med mit arbejde, så ville jeg ikke have kunnet klare en lang arbejdsdag uden at have fået den nødvendige søvn. Jeg var jo trods alt kun 14 ¼ år.

Mor og far var de sidste, der gik til sengs denne morgen. Far tillod sig også den luksus at holde fri på dagen, selvom det betød, at han nødvendigvis måtte sørge for at skaffe sig noget overarbejde i de nærmest kommende dage, for at kunne tjene og indhente den sum penge, som manglende. Far var altid om sig, for at sørge for sin lille familie, men som en, der var uden faglig uddannelse, måtte han altid tage til takke med, hvad der bød sig af løsarbejde, hvilket for hans vedkommende ville sige som havnearbejder, fortrinsvis med losning og lastning af fragtskibe. Et i reglen hårdt og beskidt arbejde. Hans liv bestod i mange år af arbejde, arbejde og atter arbejde, og i de perioder, hvor han var så heldig at være ejer af en have, brugte han meget af sin fritid på den.

Far gik meget sjældent i biografen, men lejlighedsvis hændte det dog, at der var en film, man kunne lokke ham med ind og se. Men dels havde film ikke hans store interesse – og bøger læste han for øvrigt også meget sjældent – og dels var pengene små dengang. Så vidt jeg erindrer, var han og jeg for allerførste gang sammen i biografen i 1946 og da i Palads Teatret, hvor "Ditte Menneskebarn" netop havde haft premiere den 20. december. Men det ligger jo tre år fremme i tiden og skal derfor ikke omtales nærmere her.

(Fortsættes i afsnit 57)